

آموزه‌های فلسفه اسلامی منتشر شد

هفدهمین شماره دوفصلنامه علمی پژوهشی آموزه‌های فلسفه اسلامی منتشر شد. در این شماره مقالاتی از علی ارشدریاهی و مسعود رهبری، محمد رضا ارشادی‌نیا، رضا اکبریان، محمد مهدی کمالی و محمد هادی کمالی، سید علی حسینی شریف و غلامعلی مقدم و سید محمد موسوی منتشر شده است.

دوفصلنامه آموزه‌های فلسفه اسلامی از بهار ۱۳۹۱ موقف به اخذ درجه علمی - پژوهشی از کمیسیون بررسی نشریات کشور (وزارت علوم) شد. صاحب‌امتیاز این دوفصلنامه دانشگاه علوم اسلامی رضوی و سردبیر آن رضا اکبریان است.

گزارش همایش «حکیم هزاره‌ها»

ابن سینا تجربه دینی را متفاوت از تجربه نبوی می‌داند

همایش «حکیم هزاره‌ها» در راستای گرامی‌داشت فیلسوف و طبیب جهانی ایران و نیز تجلیل از مقام علمی سید عبدالله انوار، فرهنگ‌پژوه، کتاب‌شناس، مترجم، فرهنگ‌نویس و نسخه‌پرداز پیشکسوت شامگاه با سخنرانی غلامحسین ابراهیمی دینانی، چهره ماندگار فلسفه و غیاث‌الدین طهمحمدی، انشاءالله رحمتی و غلامرضا داخداخواه در فرهنگسرای ابن سینا برگزار شد. در پایان این مراسم از تلاش‌های سید عبدالله انوار با حضور حسن خجسته، نماینده همدان در مجلس شورای اسلامی، دعایی، نجفقلی حبیبی، طاهای محمدی و جمع دیگری از مسئولان تجلیل به عمل آمد. در ادامه مهم‌ترین بخش از صحبت‌های سخنرانان آمده است.

ابوعلی سینا حکیم هزاره‌هاست

غلامحسین ابراهیمی دینانی: ابوعلی سینا حکیم هزاره‌هاست، نه حکیم یک هزاره. از زمان زندگی ابن سینا تاکنون هزار سال می‌گذرد؛ اما او حکیم هزاره‌هاست و تا زمانی که بشر عقل دارد و در زمین زندگی می‌کند، حکیم هزاره‌ها خواهد بود؛ چرا که نظیر ابن سینا از زمان حضرت آدم تاکنون به استثنای پیامبران دو نفر بیشتر نیامده است. در این ادوار سقراط را نمی‌توان نادیده گرفت؛ چراکه او نیز حکیم هزاره‌هاست و از افلاطون هم نمی‌شود گذشت. اگرچه ایران کشوری معمولی است و حتی امروز در کنار کشورهای دیگر عقب‌مانده است؛ اما تأثیر زمان و مکان را در پرورش فردی مانند ابن سینا نمی‌توان نادیده گرفت. در یونان نیز از زمان سقراط تاکنون باید فردی مانند او می‌آمد؛ اما این نشان می‌دهد زمانه حیات سقراط و افلاطون در یونان سبب پرورش چنین افرادی شده است. به هر حال من سقراط و افلاطون را از ابن سینا کمتر نمی‌دانم؛ اما ابن سینا افلاطون را بی‌سواد می‌داند و می‌گوید اگر آثار افلاطون را ببینید متوجه می‌شوید بضاعتش کم است؛ ابن سینا اما ارسطو را می‌پسندد. ابن چهره ماندگار فلسفه به این موضوع که مطلقاً در آثار ابن سینا آمده است که به ذهن ارسطو خطور نکرده است، اشاره می‌کند.

ابن سینا شاگردی که معلم بود

عبدالله انوار: از زمان حیات ابن سینا هزار سال می‌گذرد؛ اما همچنان نام او مورد توجه است. گاووس که یک ریاضیدان مشهور است در تاریخ ریاضی از کسانی نام می‌برد که فوق عقل هستند. ما در تاریخ ریاضی سه شاهده داریم که عبارتند از ارشمیدس، نیوتن و گاووس. ابن سینا نیز مانند گاووس فوق‌عقل است. ابن سینا می‌گوید زمانی که کودکی بیش نبوده پدرش او را برای یادگیری حساب و کتاب و برخی امور پیش یک سبزی فروش می‌فرستد و زمانی که عبدالله ناتلی وارد بخارا می‌شود پدر ابن سینا از او می‌خواهد به او هندسه یاد بدهد. ابن سینا می‌گوید تا دو جلسه من از او هندسه یاد می‌گرفتم؛ اما از جلسه سوم من معلم او شدم. برای اینکه ببینیم این حرف ابن سینا درست است یا دروغ باید به کتاب‌های او درباره هندسه مراجعه کنیم. بوعلی سینا در آثارش قضایای هندسی را به صورت خلاصه بیان کرده و البته برای هر کدام یک راه‌حل دیگر نیز برشمرده و من نظیر او را تنها در یکی از کتاب‌های فرنگی دیده‌ام. بوعلی سینا در کتابش در حوزه موسیقی، شعر را به افغانیل تبدیل کرده بدون اینکه مشکلی ایجاد کند. وی‌تگشتاین که خود از فلاسفه بزرگ است کتابی درباره فلسفه دارد که فهم آن بسیار مشکل است.

ابن سینا به عقل قدسی پیامبر(ص) معتقد است

انشاءالله رحمتی: ما در فرهنگ ما یک ابن سینا داریم و یک سنت سینایی؛ به این معنی که فقط اندیشه ابن سینا روی ما تأثیر گذار نبوده؛ بلکه سنساران و عالمان بسیاری متأثر از افکار او ظهور پیدا کرده‌اند. صان‌الدین علی‌بن‌ترک‌ه اصفهانی در سده نهم هجری کتاب «تنبیه القواعد» را نگاشته و در عین حال رساله کوچکی به نام «اساعت و شوق‌القدر» دارد. ابن سینا معتقد است تجربه دینی به تجربه نبوی می‌شود؛ چراکه او نبی را از فیلسوف متمایز می‌کند و معتقد است تجربه دینی حکیم یا فیلسوف از جنس تجربه نبوی نیست. بر همین اساس برای نبی سه مولفه برمی‌شمارد. ابن سینا معتقد است پیامبر عقل قدسی دارد و در مرتبه بالاتری از حکیم است. پیامبر(ص) از جودت خیال برخوردار است و برخلاف فیلسوف که کلیات را درک می‌کند جزئیات را می‌فهمد و می‌تواند آن را برای بشر با زبان قابل فهم بیان کند. البته خیال نبی با خیال مرسوم ما متفاوت است؛ به این معنی که خیال او از جنس شجره و خیال قدسی است، بنابراین چون پیامبر(ص) می‌تواند با این خیال با عقول مردم حرف بزند، پس می‌تواند بشریت را هدایت کند. از سوی دیگر پیامبر(ص) قدرت تصرف در عالم را دارد و به همین دلیل معجزه دارد؛ این در حالی است که فیلسوف از چنین ویژگی‌ای برخوردار نیست.

اندیشه

www.Farheekhtegan.ir

Mon. | 22 Aug 2016 | Vol.07 | No. 2023

دوشنبه اول شهریور ۱۳۹۵ | ۱۹ ذیحده ۱۴۳۷ | ۲۲ اگوست ۲۰۱۶ | شماره ۲۰۲۳

یحیی یثربی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

نیازمند فلسفه‌ورزی مبتنی بر علوم جدید هستیم

یحیی یثربی، استاد تمام سابق فلسفه دانشگاه علامه و یکی از شارحان و منتقدان فلسفه اسلامی

می‌توانید جهان و قوانین مربوط به آن را بشناسید؟ تنها راه ارتباطی ما با خدا پی بردن از شهاد به غایب است؛ یعنی پی بردن از محسوس به نامحسوس. من در کتاب «فلسفه چیست» مفصل این دیدگاه علامه را نقد کرده‌ام. آنجا نشان داده‌ام که هیچ‌گاه فلسفه از علم جدا نبوده است.

همانطور که فلسفه اسلامی گذشته ما وابسته به طبیعیات گذشته بوده است (طبیعیات و علوم) که تغییر کرده‌اند و دیگر کارایی ندارند] به همان شکل ما باید فلسفه خود را مطابق با علم روز پایریزی کنیم

مثال یا نمونه‌ای داشته باشند که با آن حرف خود را اثبات کنند. وقتی ابن‌سینا حرف از اثبات عقول دهگانه می‌زند به خاطر فلک ۹ گانه است که یک عقل هم به خاطر کره زمین در نظر می‌گیرد که می‌شود عالم عناصر. در نتیجه ۹ فلک و یک عنصر داخل فلک با هم ۱۰ عقل را تشکیل می‌دهند. اگر کیهان‌شناسان می‌گفتند ما ۱۰۰ فلک داریم ابن‌سینا ۱۰۱ عقل را می‌پذیرفت. ما از موجودات ممکن به خدا پی می‌بریم و اگر نه ما که خدا را نمی‌توانیم ببینیم. ما اول موجودات را می‌بینیم و از شناخت آنها پی به وجود خدا می‌بریم. هر آنچه ابن‌سینا استدلال کرده به نوعی متکی به علوم و تجربه بوده است. اگر کسی مدعی است این گونه نبوده پس باید بیاید اثبات کند.

یعنی شما معتقدید اندیشه‌ها، جهان‌شناسی و حتی الهیات هم در

اسناد

مطبوعات ملی، چپ بودند

نوروز مرادی‌سندپژوه، در سخنرانی خود در نشست «نقش مطبوعات در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲» بیان داشت در دوره ۲۰ تا ۳۰ مرداد ۱۳۲۸، تقریباً چهار گروه مطبوعاتی فعالیت

نوروز مرادی‌سندپژوه

داشتند که در این جریان، به دو گروه تقسیم می‌شدند و از یکدیگر حمایت می‌کردند. او با توضیح اینکه بیش از یک چهارم این نشریات با گرایش ملی چاپ می‌شدند که معمولاً سوززه آنها در چند محور مانند «رفراندم»، «انحلال مجلس هفدهم»، «حمایت از مصدق» و «مخالفت با دربار» و بریتانیا و آمریکا» پیش می‌رفت، تصریح کرد مطبوعات ملی علی‌رغم ظاهرشان، مطبوعات چپ بودند و مطبوعات چپ تعدادشان بعد از مطبوعات ملی در رده دوم قرار داشت. او با اشاره به تعداد زیاد نشریات دربار در برهه زمانی کودتا توضیح داد که مطبوعات چپ از اطلاعات سری برخوردار بودند و افشاگری‌ها از جانب این روزنامه‌ها بود. از جمله این افشاگری‌ها این بود که سه روزنامه چپ پیش‌بینی می‌کنند کودتایی در راه است و مصدق هوشیار باشد.

تاریخ

خشونت گرای روزنامه‌های دهه ۳۰

مسعود کوهستانی‌نژاد معتقد است چیز عجیبی که در نشریات دهه ۳۰ وجود دارد، این است که به هیچ‌وجه مباحث خارجی را در صفحه‌های اول نمی‌بینیم و تمام صفحه‌ها، صحنه

مسعود کوهستانی‌نژاد

درگیری است و با نشریات خشونت‌طلبی مواجه می‌شویم. این نویسنده و تاریخ‌نگار در نشست «نقش مطبوعات در کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲» با این صورت مسئله به توضیح اینکه چگونه محتوا و پیام چنین نشریاتی هدایت‌گر جامعه و گروه‌های سیاسی به طرف درگیری‌های داخلی می‌گردند، پرداخت. از نظر وی این مطبوعات به گونه‌ای جهت‌گیری کردند که جامعه رو به سوی تشدید درگیری‌ها پیش رفت و مدام اوضاع بدتر می‌شد. از نظر او نقش نشریات در جریان و سمت دادن به درگیری‌های جامعه، تأثیر زیادی بر جریان‌های بعد از خود داشت. پیش از سال ۱۳۰۰ این هنکاهی در نشریات وجود نداشت. از سال ۱۳۲۱ تا ۱۳۳۰، نشریات آرامشی محتوایی داشتند. این جریان آرام آرام شدیدتر می‌شود و از این به بعد با نشریات خشونت‌طلبی مواجه می‌شویم.

خبرنامه

«اخلاق گفت‌وگو» منتشر شد

نوزدهمین کتاب گروه اخلاق و تربیت از گروه‌های فعال پژوهشکده نظام‌های اسلامی پژوهشگاه چندی پیش توسط محقق علی‌محمد حسین‌زاده به اتمام رسیده و اخیراً توسط سازمان انتشارات پژوهشگاه به زیور چاپ آراسته شد.

مجله عصر اندیشه منتشر شد

دوازدهمین شماره مجله عصر اندیشه با تیتراژ «چرا انقلاب فرزند خود را خورد؟» همراه چهار پرونده ویژه درباره «هویت»، «هژمونی و نفوذ»، «کارکردهای جامع سری»، «دگردیسی آیت‌الله منتظری»، «مهندسان علوم انسانی» (ویژه انتخاب‌رشته) و ۲۰ مصاحبه اختصاصی در چهار زبان منتشر شد. دوازدهمین شماره «عصر اندیشه» در ۲۴۶ صفحه با قیمت هشت هزار تومان در چهار زبان فارسی، عربی، انگلیسی و فرانسه امروز روانه کیوسک‌های مطبوعاتی و مراکز فرهنگی شده است.

نشست‌های فلسفی اندیشه‌گاه فرهنگی

برنامه‌های هفته اول شهریور اندیشه‌گاه فرهنگی کتابخانه ملی اعلام شد. براساس این برنامه در هفته اول شهریور این اندیشه‌گاه سه نشست در حوزه فلسفه برگزار می‌شود. نشست «راهکارهای جدید آموزش تفکر به کودکان و نوجوانان» با سخنرانی سعید ناجی یکشنبه ۳۱ مرداد ساعت ۱۴ تا ۱۶، نشست «آشنایی با فلسفه کانت» با سخنرانی شهین اعوانی، دوشنبه اول شهریور ساعت ۱۶ و نشست «چشم‌اندازهای معنوی و فلسفی اسلام ایرانی، آشنایی با افکار هائری کرین» با سخنرانی انشاءالله رحمتی استاد فلسفه دانشگاه آزاد اسلامی سه‌شنبه دوم شهریور ساعت ۱۶ برگزار می‌شود.

«دولت‌ها و سلسله‌های حاکم بر قلمرویی اسلام» نقد می‌شود

نشست نقد و بررسی کتاب «دولت‌ها و سلسله‌های حاکم بر قلمرویی اسلام» نوشته سیدصادق سجادی؛ معاون پژوهشی، مدیر گروه تاریخ و عضو شورای عالی علمی مرکز دایره‌المعارف بزرگ اسلامی در سرای اهل قلم برگزار می‌شود. در این نشست سیدصادق سجادی، مولف اثر، علی بهرامیان، پژوهشگر تاریخ و احمد خامه‌یار سخنرانی می‌کنند. نشست نقد و بررسی کتاب «دولت‌ها و سلسله‌های حاکم بر قلمرویی اسلام» چهارشنبه سوم شهریور ساعت ۱۷ تا ۱۹ در سرای اهل قلم برگزار به نشانی خیابان انقلاب، خیابان فلسطین جنوبی، کوچه خواجه‌نصیر، پلاک دو، سرای اهل قلم برپا خواهد شد.

گرو شناخت ما از طبیعیات است که این شناخت بسیار وابسته به علم است؟ بله. ما مثلاً روح را ثابت می‌کنیم. برای این کار نیازمند علوم تجربی هستیم. مثلاً می‌گوییم موجودات زنده در خاصیت دارند که ماده ندارد. آنها شعور و حرکت دارند اما ماده این دو را ندارد پس موجود زنده چیزی فراتر از ماده است. وقتی ما ماده را شناسیم و خاصیت‌های آن را مطالعه نکرده باشیم چگونه می‌توانیم به این تفاوت پی ببریم؟ این نتیجه علوم تجربی در گذشته بوده که چنین نتایجی در فلسفه داشته اما دانش امروز اثبات کرده است که ماده هم دارای حرکت است، پس ماجرای روح در فلسفه تغییر می‌کند و باید درباره آن تجدید نظر کرد. مثلاً ابن سینا برای اثبات نفس می‌گوید اگر آدمی ناگهانی خلق می‌شود به گونه‌ای که از بدن خودش خیر نداشته باشد، اما در هر صورت از من خودش بی‌خبر نیست. همچنین ملاحظه در اسفار می‌گوید متکلمان چون در طبیعیات قوی نبوده‌اند در الهیات هم اشتباه می‌کرده‌اند؛ یعنی الهیات درست نیازمند طبیعیات درست است.

با این وجود با علوم جدید نیازمند فلسفه جدید نیز هستیم.

بله. همانطور که فلسفه اسلامی گذشته ما وابسته به طبیعیات گذشته بوده است (طبیعیات و علوم) که تغییر کرده‌اند و دیگر کارایی ندارند] به همان شکل ما باید فلسفه خود را مطابق با علم روز پایریزی کنیم. اینکه آقایان معتقدند بدون علم روز و تجربه می‌توانند به فلسفه برسند بسیار اشتباه است. اگر هم اصرار دارند که بروند و برسند ما بخیل نیستیم

مجازی

نحوه مواجهه با متن مقدس

امیر مازیار، عضو هیات علمی دانشگاه هنر در حساب کاربری فیسبوک خود، خلاصه‌ای از سخنرانی‌اش در باشگاه اندیشه را به اشتراک گذاشت.

امیر مازیار

مازیار درباره نحوه مواجهه با متن این‌گونه نوشته است: «در نظر فیلسوفان مسلمان دست‌کم در قلمروی باورهای خداشناسانه و جهان‌شناسانه و انسان‌شناسانه و معادشناسانه با تفسیر معمول نمی‌توان عقاید صحیح را از متن مقدس استنباط کرد، چراکه در اینجا کلام مخیل و مجازی به کار رفته است. در حوزه عقاید باید دست به تاول زد، یعنی از ظاهر کلام عبور و کلام مخیل را به کلام معقول تبدیل کرد. به این ترتیب عقاید دینی تبدیل به عقاید فلسفی می‌شوند و به عبارتی دین تبدیل به فلسفه می‌شود. در نظر فیلسوفان مسلمان به‌ویژه مشایبان کارکرد کلام خیالین دینی در صورت ظاهر خودش اثرگذاری در نفوس عامه خلاق برای ایجاد شوق به کسب سعادت و برانگیختن نفرت از درافتادن در شقاوت بوده است.»

فرهیختگان

سازمان آگهی و بازرگانی روزنامه فرهیختگان در استان‌های زیر نماینده فعال می‌پذیرد برای اطلاعات بیشتر با ما تماس بگیرید Province and cities agancies

- آذربایجان شرقی
- تهران
- چهارمحال و بختیاری
- سیستان و بلوچستان
- قم
- کهگیلویه و بویراحمد
- همدان
- یزد

تلفن: ۰۲۱-۶۶۳۴۸۰۴۶
agahi@fdn.ir

آگهی مزایده

دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه در نظر دارد سایت گاداری ۵۰ راسی شوری خود در سایت گاداری نوترکی به مساحت اعیان ۲۸۰۰ مترمربع با امکانات کامل را از طریق مزایده عمومی به متقاضیان واجد شرایط اجاره دهد. لذا جهت کسب اطلاعات بیشتر و خرید اسناد اجاره در وقت اداری به نشانی زیر مراجعه نمایند.
خوزستان/ ایذه / میدان دانشجو / دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه امور اداری واحد با شماره تلفن ۰۶۱۳۳۶۲۲۰۴۰ و ۰۶۱۳۳۶۲۲۰۴۰
میران سپرده شرکت در مزایده مبلغ ۱۰۰۰۰۰۰۰ ریال به صورت ضمانتنامه بانکی یا فیش واریزی نقدی به حساب شماره حساب ۰۱۰۵۵۸۱۳۵۰۰۱ به مدت سه ماه نزد دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه می‌باشد.
هزینه خرید اسناد مبلغ ۲۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد که می‌باید در زمان خرید اسناد و طی فیش واریزی به شماره ۰۱۰۵۵۸۱۳۵۰۰۱ به امور اداری تحویل داده شود.
الف: محل، زمان و مهلت دریافت اسناد مزایده ۷ روز کاری بعد از انتشار آگهی به نشانی‌های فوق‌الذکر است.
ب: محل، زمان و مهلت تحویل اسناد مزایده ۵ روز کاری پس از آخرین روز فروش اسناد که باید تا پایان وقت اداری مهلت تعیین شده به دبیرخانه امور واحد به نشانی: ایذه / میدان دانشجو / دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه تحویل داده و رسید دریافت نمایند.
ضمناً دانشگاه در رد یا قبول پیشنهادهای و انعقاد قرارداد مختار است و کلیه پیشنهادهای مبهم و مشروط مردود خواهد بود.
شرکت در مزایده و دادن پیشنهاد به منزله قبول اختیارات و تکالیف دستگاه مزایده‌گذار است.
آدرس: خوزستان ایذه / جاده نورآباد / میدان دانشجو / دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه / امور اداری.

روابط عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد ایذه

آگهی مزایده

دانشگاه آزاد اسلامی قزوین در نظر دارد بوفه برادران و خواهران مجتمع شهید عباسپور را از طریق مزایده عمومی به پیمانکار واجد شرایط واگذار نماید. لذا کلیه متقاضیان می‌توانند بسا واریز مبلغ ۳۰۰۰۰۰۰ ریال به‌عنوان سپرده شرکت در هر مزایده به شماره حساب ۱۹۹۳۶۱۱۰۴۹ نزد بانک ملت و یا ۰۱۰۵۲۱۳۱۶۰۰۰۸ بانک دانشگاه واقع در قزوین بلوار نخبگان- بلوار پژوهشگران دانشگاه آزاد اسلامی قزوین نسبت به خرید اسناد اقدام نمایند.
- محل تحویل اسناد و پاکت پیشنهاد قیمت: دبیرخانه اداره کل حراست واقع در دانشکده صنایع و مکانیک
- آخرین مهلت شرکت در مزایده ۱۰ روز از درج آگهی می‌باشد.
- هزینه خرید اسناد ۳۰۰۰۰۰ ریال می‌باشد که بایستی به شماره حساب ۱۹۹۳۶۱۱۰۴۹ نزد بانک ملت و یا حساب ۰۱۰۵۲۱۳۱۶۰۰۰۸ نزد بانک ملی به نام دانشگاه آزاد اسلامی قزوین واریز گردد.
- هزینه آگهی برعهده برنده مزایده می‌باشد.
- دانشگاه در رد یا قبول کلیه پیشنهادهای اختیار کامل دارد.
- به پیشنهادهای مشروط مبهم، فاقد سپرده تریب‌تال داده نخواهد شد.
- پیشنهادها می‌بایست در دو پاکت مجزا:
پاکت (الف) حاوی سوابق و رزومه کاری مربوطه و اسناد هویتی و رسید واریز مبلغ شرکت در مزایده
پاکت (ب) حاوی قیمت پیشنهادی به صورت لاک و مهر شده تحویل گردد.
شرکت در مزایده و ارائه قیمت به منزله قبول قوانین و مقررات و آیین‌نامه معاملات دانشگاه می‌باشد.